

Українська держава понад усе!

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

2020 рік
Листопад
Число 11 (417)

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Видання Історичного клубу "Холодний Яр"

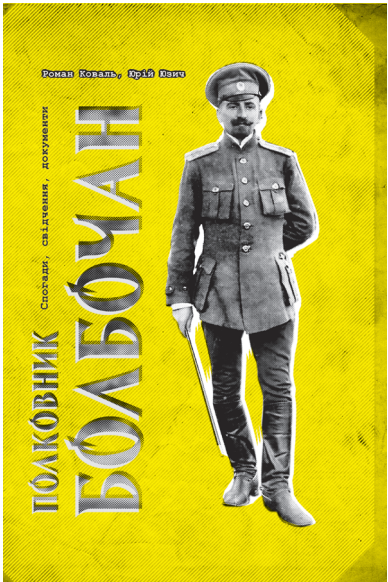
Передплатний індекс 33545

ПОЛКОВНИК БОЛБОЧАН: ПАМ'ЯТНИК І НОВА КНИГА

4 жовтня 2020 р. в Києві у сквері Петра Болбочана на вул. Січових стрільців урочисто відкрито пам'ятник полковникові Петру Болбочану, визволителю Криму, а від 14 жовтня 3-тю бригадою оперативного призначення Національної гвардії названо ім'ям славетного Петра Болбочана!

Політики не довіряли Болбочанові, а воїнство вірило йому безмежно. "Болбочан був надзвичайно хоробрим, – писав про нього сотник Борис Монкевич. – У більшості керував боем особисто і завсідги був у найнебезпечніших місцях, чим викликав підйом духу у Запорозжців, котрі під його керівництвом завше були переможцями... Йому вірили всі надзвичайно, бо знали, що він є зразком честності і порядку".

Ідея встановити в Києві пам'ятник Петрові Болбочану належить Історичному клубові "Холодний Яр". Виготівив погруддя козак Історичного клубу "Холодний Яр" скульптор Михайло Горловий з співпраці з Олександром Фурманом із Кривого Рогу. А прекрасний постамент зробили батько і син Віктор та Богдан Рябови.

Організаційно і фінансово допомогли реалізувати ідею Музбят, "Правий сектор", ВО "Свобода", Національний корпус та українці, які здійснили вагомий пожертви, серед них були і громадяни (чи мешканці) Швейцарії, США, Польщі та Росії.

Під час урочистостей директор Інституту національної пам'яті Антон Дробович сказав, що в нього Петро Болбочан "асоціюється зі славою української зброї", та від імені уряду "надзвичайно сильно привітав цю подію". "Цей пам'ят-

ник нагадуватиме про славу української зброї та про українські перемоги", – сказав він. Двоюрідний онук легендарного полководця Андрій Болбочан, який прийшов з родиною з Чернівців, признався, що емоції переповнюють його родину, ще недавно не можна було й уявити, що його діда так пречудово вшанують, та ще у в Києві.

Геніальні наші співаки Сергій Василюк і Василь Лютий на честь Петра Болбочана співали "Меч Арєя" (автор слів і музики Василь Лютий). У почесній варті стояли реконструктори клубу "Повстанець". Ведучий Олексій Пономаренко був убраний у форму старшини Армії УНР.

5 жовтня – день народження Петра Болбочана. До цього дня Роман Коваль та Юрій Юзич підготували книгу "Полковник Болбочан. Спогади, свідчення, документи". Наприкінці жовтня вона побачила світ у бібліотеці Історичного клубу "Холодний Яр" (серія "Відатні українці", в-во Марка Мельника).

У книзі багато ілюстрацій, документів та спогадів побратимів, зокрема запорожців Бориса Монкевича, Івана Дубового, Никифора Авраменка, Вартоломія Євтимовича, Володимира Сікевича, Петра Дяченка, Павла Шандрука, Миколи Письменного, Бориса Антоненка-Давидовича, Петра Содоля-Зілинського, Зенона Стефаніва, Івана Вислоцького, Хоми Рябокона, Михайла Крата, Анатолія Тарнавського, Рудольфа Федоровича, січових стрільців Андрія Кігичака, Івана Андруха, козака Харківського вільного козацтва Івана Піддубного, ад'ютанта Симона Петлюри Федора Крушинського, членів Директорії Григорія Макаренка та Опанаса Андрієвського, державних інспекторів Миколи Гавришка і Володимира Кедровського, співзасновника Української партії хліборобів-демократів Сергія Шемета, нариса Романа Ковалю, Юрія Юзича та Владислава Карпенка про Петра Болбочана, Всеволода Петріва, Микола Сільванського, Генріха Романовського, Івана Лубяницького, Бориса Монкевича, Івана Забудського, Марію Болбочан, листи та звіти самого Петра Болбочана.

У книжці 440 стор. Ціна 335 грн (без вартості пересилки). Заовлення за вже доступне за посиланням: <https://otaman.in.ua/rb> Замовляйте книгу для себе, своїх друзів та рідних!

Слава полковникові Болбочану та його запорожцям!

Історичний клуб "Холодний Яр"

На світлинах – пам'ятник Петрові Болбочану в Києві та обкладинка книги про нього. Світлина Марка Мельника.

ЦИТАТА ДНЯ

ЗАВЯЖКИ ІСТОРИЧНОМУ КЛУБУ "ХОЛОДНИЙ ЯР", ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ ТИСЯЧІ ВМОТИВОВАНИХ ДОБРОВОЛЬЦІВ ПІШЛИ ЗАХИЩАТИ УКРАЇНУ. ВЕЛИКУ І СВЯЩЕННУ РОБОТУ ПРОВІДИТЬ КЛУБ.

СЕРГІЙ ЖУК

КОЗАЦЬКА ПОКРОВА В ХОЛОДНОМУ ЯРУ

У Холодному Яру відбулося відзначення Дня українського козацтва і Дня захисника України. Цього дня до різних локацій Холодного Яру приїхало близько тисячі козаків і козачок з усієї України.

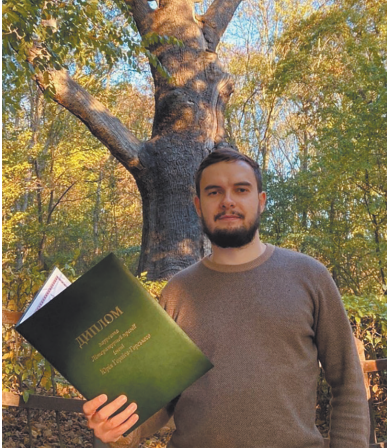
Головною подією цьогорічних урочистостей став кінний козацький похід, який, за словами його організатора, відомого скульптора і письменника Руслана Найдю, відбувався вперше за останні 30 років. Козаки на конях розпочали свій шлях 12 жовтня в Медведівці, пройшли через Голоківку, Івківці, Буду, Мельники. Їхня поява в кожному з холодноярських сіл стала яскравою подією, що нагадала місцевим мешканцям і гостям урочистостей славне минуле козацького краю. Завершився кінний похід 15 жовтня в Жаботині. Козаки під час кінного походу вшанували загиблих за волю України отаманів і вояків давніх часів та сучасної війни. Вклонилися, зокрема, могили сотника Івана Компанійця на території Мотриного монастиря та могилам холодноярців у Мельниках.

А члени Історичного клубу "Холодний Яр" Роман Коваль та Ігор Гавришишин 13 жовтня на Переяславщині в с. Ташані поклали квіти до пам'ятного знака генералу-хорунжому Армії УНР Петрові Самутину, а надвечір на Кропивниччині в урочищі Чорний Ворон вшанували могили Чорного Ворона і його товариства – з нагоди 100-ліття героїчного бою.

Урочистості 14 жовтня розпочалися поминальною молитвою о. Василя Циріля (за участі трьох капеланів 93-ї ОМБр "Холодний Яр") та промовами на вшанування загиблих героїв у боротьбі за волю України біля пам'ятного знака 93-ї Окремої механізованої бригади "Холодний Яр".

Опісля на хуторі Буда в козацькій церкві Св. багатостраждального Петра Калнишевського відбулося святкове, з нагоди Покрови, богослужіння, по завершенні якого настоятель храму протоієрей Василь Циріль звершив чин освячення зброї. Свою нову книгу "Семен Неживий – лицар Холодного Яру" про одного з лідерів Коліївщини, мешканця с. Мельників, як зброю в інформаційній війні, я теж освятив. Згодом презентував її зі сцени "Дикого хутора". Також на літературній сцені відбулися презентації книг "Жінки у Визвольній війні" та "Донбас: радість і біль", які провели Роман Коваль та Марко Мельник.

ОГОЛОШЕНО ЛАУРЕАТА ПРЕМІЇ ім. ЮРІЯ ГОРЛІСА-ГОРСЬКОГО ЗА 2020 Р.

Торік лауреатом став народний артист України Тарас Компаніченко – за популяризацію української

Після презентацій книжкових новинок Роман Коваль оголосив ім'я цьогорічного лауреата Премії імені Юрія Горліса-Горського. Ним став учасник АТО на Сході України і видавець Марко Мельник. Після вручення премії сцена "Дикого хутора" почала працювати в режимі "вільного мікрофона". Запам'яталися промови організатора свята Покрови Лесі Островської та Сергія Мокренюка – у 2013 – 2014 рр. – одного з лідерів руху Євромайдан-Крим, а нині – співкоординатора нещодавно відродженої Крайової ради українців Криму (КРУК). Він розповів про опір окупаційному режимові, який, попри смертельну небезпеку, чинять українці та кримські татари в Криму.

Також багатьох вразила театральна постановка "Пам'яті загиблого солдата..." у виконанні колективу "Натхнення" у складі Інеси, Івана, Дані Шпаків та О. Сушич.

Ще однією цікавою подією стало відкриття на території музейно-етнографічного комплексу "Дикий хутір" скульптурної композиції "Холодноярський Мамай", яку було розміщено біля козацького храму. Спершу скульптуру освятив о. Василь Циріль, а потім заслужений діяч мистецтв України, ведучий Євромайдану Володимир Гонський привітав присутніх полум'яним словом і піснею.

Автором ідеї створення Холодноярського Мамає став скульптор із Черкащини, заслужений художник України Микола Теліженко, а виконав задум заслужений художник України скульптор Вячеслав Гутиря з Бахмута на Донеччині. Мистецька композиція виконана з каменя висотою майже 3 метри

і вагою майже 5 тонн, який 2010 року був привезений на Черкащину з Криму.

15 жовтня Роман Коваль з Ігорем Гавришишином та Григорієм Юриком побували в Кам'янському історичному музеї (директор – член Історичного клубу "Холодний Яр" Юрій Ляшко). А ми разом із членами КРУК вшанували борців за волю України в Мельниках, відвідали оновлену експозицію Медведівського історико-краєзнавчого музею (директор – член Історичного клубу "Холодний Яр" Богдан Леоняк), "Зерноленд" (засновник – член Історичного клубу "Холодний Яр" Назар Лаврінченко), суботівську філію НІЕЗ "Чигирин" (керівник – Надія Кукса) та завершили свою подорож у столиці Війська Запорозького місті Чигирині.

Такою була цьогорічна холодноярська Покрова – багатою на події, емоції та зустрічі побратимів.

Багато хто відвідав Холодний Яр цього року вперше. Через карантин у 2020-му так і не відбулися чимало традиційних заходів, зокрема й анонсовані ювілейні 25-ті вшанування героїв. Хочеться вірити, що наступний рік буде більш сприятливим для українських справ і все, що планувався, вдасться успішно зреалізувати.

Дякуємо Лесі Островській за чудову організацію сонячної Покрови в Холодному Яру!

Євген БУКЕТ, Історичний клуб "Холодний Яр"

На світлинах Володимира Гребінника – учасники вшанування полеглих вояків 93-ї ОМБр "Холодний Яр". Холодноярське плато, 14 жовтня 2020 р.

поважаш і на яких рівняєшся багато років, – сказав Марко Мельник. – Трохи дивно, коли тебе, ще донедавна новачка у видавничій справі і громадському житті, називають лауреатом, а твої здобутки – значними. Думаю, це визнання я ще маю відпрацювати в майбутньому. Великі справи ще попереду. А поки дякую нашому відданому українській справі колу однодумців за теплі слова та обіцянки й надалі підставляти плече та працювати на спільну мету".

Широ вітаємо борця за волю України, творця української культури Марка Мельника з високою нагородою!

Козакам слава!

Роман КОВАЛЬ, президент Історичного клубу "Холодний Яр"

Хутір Буда, Холодний Яр 14 жовтня 2020 р.

ВШАНОВАНО ЗАСНОВНИКА ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

13 жовтня, у переддень свята Святої Покрови козаки та козацьки Козачанського куреня Вільного козацтва, ветерани АТО та ООС, військові волонтери та артистичний десант Звенигородського РБК взяли участь в освяченні меморіальної дошки засновникові Вільного козацтва Никодиму Петровичу Смоктуку (1878 – 1943), встановленої з ініціативи Історичного клубу "Холодний Яр" на в'їзді у Звенигородку.

Слово до громади мовив почесний козак Козачанського куреня,

письменник та етнограф Вадим Федорович Мицик. Він оповів про історію заснування Вільного козацтва. З вітальною промовою та словами подяки до захисників України та козаків звернувся отаман Козачанського куреня, член Історичного клубу "Холодний Яр" Олег Голуб. Від свого імені та від Романа Ковалю висловив щирі подяку меценату Юрієві Васильовичу Лисогору, який власним коштом виготовив 2 дошки – Никодимові Смоктуку, а трошки раніше – Семінові Гризлу.

Від міської ради присутніх вітав заступник міського голови Сергій Щербина. Освятив меморіальну дошку священик УПЦ отець Віктор Піхур.

Велика подяка всім, хто взяв участь у вшанування великого українця, Звенигородський міський рад та Звенигородський райдержадміністрації за підтримку. А співчому десанту районного РБК наш низький уклін та бурхливі оплески!

"Незборима нація"

"Незборима нація" – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

“КОМАНДИР ТЕРЗАГОНУ” АНТОН ШКУРКО. ДО 95-Ї РІЧНИЦІ ЗАГИБЕЛІ

3 жовтня 1925 р. від ран, отриманих у бою, помер сквирський отаман Шкурко – Антон Юхимович Шкарбуненко. Його загін з 1920 р. діяв на Сквирищині й частині Бердичівщини. Він здійснив “десятки терористичних актів, а саме: розгром совустанов, пограбування держпідприємств і установ, а також кількасот вбивств, як совслужбовців, [так] і партійців”.

У свій останній рейд на окуповану Батьківщину він вирушив 23 вересня 1925 р. о 1-й годині ночі. Невеличкий загін із чотирьох боївників перейшов кордон у районі м. Корця і попрямував до Сквири...

30 вересня 1925 р. післяобідню тишу в передмісті Сквири Радянці раптово розірвали постріли. Будинок Северина Підлісного, у якому переховувались повстанці, був оточений чекістами і красноармійцями на чолі з т. в. о. начальника Білоцерківського окружного відділу ГПУ Черноусовим, уповноваженим з б/б (“боротьби з бандитизмом”) БЦО ГПУ тов. Баші та командиром 298-го полку Зеленцовим. Бій тривав понад дві години. Гранати кидали з обох сторін. Від них загорілися будинок і сарай. Хлопці змушені були йти на пролив.

Северина Підлісного вбили, коли він вискочив зі своєї хати з гранатою в руці. Корнієвський, Загорулько та Шмалій загинули при переслідуванні їх на городі між передмістям Радянківкою і Липовецькою вулицею.

Антон Шкарбуненко теж вибіг з хати з гранатою в руці. Він заскочив на підводу і почав скидати з неї міш-

ки, при цьому розірвалась бомба, яку він тримав у лівій руці. З відірваною рукою він побіг, сховався в річці, де по шию у воді сидів близько 2 годин, поки не стемніло. Вийшовши з річки, ослаблений від втрати крові, Шкурко з великими труднощами пройшов ще близько 2 верст і вліз через вікно в хату, де був затриманий і привезений в лікарню.

У звіті Черноусов зазначив, що повстанці тяжко поранили комвзводу Кривенкова і співробітника Білоцерківського ГПУ Фадєєва, легко поранили красноармійця.

Хата і сарай Підлісного згоріли вщент. Після того як завалилася стеля хати, ще протягом півгодини всередині лунали вибухи набоїв і гранат...

Антон Шкарбуненко втратив багато крові, а відкриті рани від перебування в тванистій річці сильно забруднилися, що викликало подальший швидкий розвиток гнильного зараження. Привезли його до лікарні пізно увечері. У нього було відірвано частину передпліччя, мав він і численні поранення лівої ноги та обличчя внаслідок вибуху бомби. Лікарі робили все, аби привести отамана до свідомості, щоб допитати. 3 жовтня Шкурка почали допитувати. Чекіст так описав умови допиту: “До цього додаю протокол допиту бандита Шкурка-Шкарбуненка (правильно: Шкарбуненка. – В. К.) Антона Юхимовича, зробленого мною у присутності нарсудді 9-ї дїл. т. Золотаревича і голови райвиконкому Сквирського району т. Кононовича 3 жовтня ц/р з 16 до 20 години, а о 21 годині 43 хвилини Шкурко-Шкарбуненко помер.

Допитати його детальніше не було можливості, оскільки через тяжкий стан він мені відповідав періодично по декілька слів, а іноді нічого не відповідав на мої запитання, обіцяючи сказати «завтра». Уповноважений з б/б”.

3 жовтня співробітником ГПУ Корнелішиним у в'язниці під час спроби втечі був убитий повстанець Шкурка – Демедь Возбранний. 4 жовтня 1925 р. о 19-ї годині тіла 6 повстанців: Антона Шкарбуненка, Семена Корнієвського, Федора Загоруйка (Загорулька), Петра Шмалія, Северина Підлісного та Демедя Возбранного були поховані чекістами у Сквирі.

Про Антона Шкарбуненка мало що відомо. Знаємо, що в нього було два брати: Іван та Федір, а батька звали Юхим Данилович. Чекісти у обвинувальному вирокі щодо “банди” Шкурка-Шкарбуненка писали: “Добуті в 1923 році при ліквідації банди «Трейка» документи, зокрема рапорт Шкурка на ім'я Партизансько-Повстанських Сил на Сквирищині про вбивство двох красноармійців, рапорт про його наліт на Шамраївську міліцію, рапорт про розстріл красноармійця, акт його про пограбування Шамраївського волвиконкому, наказ командир терзагону № 2 за підписом Трейка, статут терзагону партизансько-повстанських сил на Сквирищині про знищення комуністів, агентів Чрезвичайних комісій та інших працівників, доповнення до статуту терзагону при польовому штабі названих повстанських сил на Сквирищині з достатньою переконливістю характеризують роль Шкурка та його банди як організацію контрреволюційно-терористичну, і, крім того, встановлено, що походженням із громадян м. Сквири Антон Юхимів Шкарбуненко з 1921 року вступив до банди «Трейка», що оперувала тоді на Сквирищині, й був призначений начальником терзагону”.

Світлин отамана у справі нема. Є тільки довідка, що фотокартки загинув будуть надіслані до Білоцерківського ГПУ. В архівній справі є опис Антона Шкарбуненка, зроблений підпільником Остапом Куцюком: “В даний час Шкурко ходить у кожущку чорному або в жовтому, а то й у плащі. Шапки різні бувають – і чорні, і сірі. Бороду та вуса голить і навіть голову індуго голить. Сам він рудуватий, років йому 26 – 28”. Про озброєння повстанців Куцюк сказав так: “В них у кожного по два револьвери-маузері і по гвинтівці. У кожного сумка на плечах з набоями. Набоїв багато в них. Набої вони дістають у м. Сквирі”. Якось Куцюк запитав отамана Шкурка, де вони бувають, на що Антон сердито відповів: “Не твоя справа, хай тебе не цікавить моя дорога!”

В основу цієї розповіді лягли документи ГДА СБУ (спр. 12933 в 3 томах).

Слава отаманові Шкурку та його товаришам, які боролись до осені 1925 року!

Владислав КАРПЕНКО, Історичний клуб “Холодний Яр”

ПРО ЩО НАГАДАЛА ОДНА ДАВНЯ СВІТЛИНА

У ч. 10 газети “Незборима нація” натрапив на посмертну згадку “Павло Степанович Щириця”... Розгорнув родинний альбом і замисливсь над світлиною перших літстудійців Київського державного університету – тогочасних студентів філологічного та журналістського факультетів. Присіли на лавочці в парку навпроти університету Володимир Коломієць, Олесь Лупій, Василь Діденко, Олекса Вусик і Павло Щириця. На фото, люб'язно подарованому мені (на поминальному вечорі мого брата Володимира 2 листопада 2017 р.) Олесем Лупієм, стоїть дата: 16 листопада 1956 року. І пригадалось, як Володимир ще в ті часи розповідав нашим батькам – вчителям – і мені, маленькому, про ту саму студентську “СіЧ” (“Студія імені Чумака”). Читав чимало ліричних рядків. От, наприклад, строфа вірша, написаного на честь юного поета часів Української революції Василя Чумака, “Чумаченько”:

Березневий каламуте, – ти не змиш фіалок синь
У світанку-перламутрі ожива Чумак Василь.
Ось він: юний, кучерявий, у сорочці нарозпах –
Наче пісня, наче слава, мов сміливий сокіл-птах!

А з нагоди 60-річчя народження Володимира Сосюри Володимир Коломієць написав вірш “Україна моя”. Там є такі рядки:

З солов'ями щебече ліщина,
Ясен-день понад світом встає.
Хто терзає тебе, Україно, –
Той розстрілює серце моє!

Ці рядки викарбувані на могильному пам'ятникові Володимира Коломієця у Ржищеві. Ці вірші не дозволено було включати до першої збірки поета “До серця

людського” 1959 року...

Студію “СіЧ” у 1970-х рр. перейменували, щоб не асоціювалась із Запорозькою Січчю, а також щоб не нагадувала про українського революціонера Василя Чумака.

Чимало написано про письменників-шістдесятників. І це добре. Але набагато менше знаємо про їхніх попередників. Та, власне, більшість шістдесятників з них і вийшло, але ж не називати їх п'ятдесятниками, аби, грішним ділом, не переплутати з релігійною течією! Це наводить на думку, що вже тоді, коли починалася “українська відрода”, наша талановита молодь активно реагувала на віяння часу. Пригадую запис брата в його юнацькому щоденнику того ж 1956 р.: “Відчуваю себе Овodom-Ріверсом, який розбив попереднього кумира”. Йшлося про героя роману Е. Войнич “Овід” та розвінчаного ідола Сталіна.

Це все мені пригадалося напередодні 85-ї річниці народження мого старшого брата Володимира Коломієця. Прийшов він у світ 2 листопада 1935 р. в с. Вовчків на Переяславщині. Багато хотілося б сказати про нього та про його товаришів – студентів 1950-х. Зокрема, про письменника-історика Олеса Лупія, поета Василя Діденка (пригадується популярна його пісня “На долині туман”), Олексу Вусика та Павла Щирицю, який відійшов 18 вересня 2020 року.

Наш обов'язок про них пам'ятати.

Олег КОЛОМІЄЦЬ-КНЯЗЕНКО, поет, краєзнавець, учасник Переяславської “Просвіти”, член Національної спілки письменників України

СИН ЗАБУЯНСЬКОГО ПОМІЩИКА

Член Центральної Ради від студентських організацій Києва Михайло Михайлович Єреміїв (Єремів) був сином почесного мирового судді Михайла Стефановича Єремєєва, власника маєтку в с. Забуянні (тепер Макарівської ОТГ, що на Київщині).

Освіту Михайло Єреміїв здобував у київських навчальних закладах: у 2-й та 8-й гімназіях, Університеті Св. Володимира та Політехнічному інституті. В інституті очолював Українську студентську громаду і відбув перше “політичне” покарання за переконання – 6 тижнів у Лук'янівській в'язниці за співпрацю в студентському оргкомітеті зі святкування 100-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Юнацька активність стала для нього сходиною до великої політики. Він був добре знайомий з М. Міхновським, Є. Чикаленком, Д. Дорошенком, П. Понятенком, М. Синицьким, І. Штетенком, С. Єфремовим та іншими діячами того часу. Як представника студентських організацій Києва його було обрано на Всеукраїнському національному конгресі 1917 року членом Центральної Ради. Єреміїв увійшов до складу ЦК УСДРП і репрезентував партію в Малій раді, обіймав посаду секретаря УЦР (6.12.1917 – 23.03.1918), редагував “Вісти з Української Центральної Ради”. За доби Директорії УНР долучився до творення української дипломатичної служби: працював секретарем Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Італії (1919

– 1920), редагував її друковане видання “La Voce del Ucraina”. Після завершення діяльності місії 1921 року переїхав до Відня, потім – до Праги, викладав в Українській господарській академії в Подєбрадах (1924 – 1927), заснував і очолив Український центральний спортивний союз. Від 1928-го (з деякими перервами) до смерті 16 вересня 1975 р. мешкав у Женеві.

У спогадах Михайла Єреміїва “За лаштунками Центральної Ради”, опублікованих у журналі Українського історичного товариства “Український історик” (Нью-Йорк – Мюнхен, 1968, № 1 – 4), що мені люб'язно надали Юрій Юзич і Роман Коваль, які зараз разом роблять книгу про Миколу Міхновського, куди буде вміщено отой матеріал, є цікавий фрагмент, пов'язаний з історією Макарівщини і подіями на її теренах у XVIII ст. і в 1914 році. “На самому початку [Першої світової] війни на Україні сталися деякі події, які залишилися невідомі історикам, а тому про них варто згадати, – писав М. Єреміїв. – При оголошенні мобілізації на Київському Полісі, де був наш родинний маєток, а саме в Макарівській окрузі, вибухли досить великі розрухи. Цього можна було очікувати, бо наш район був знаний ще з часів Гайдамаччини як бурхливий та небезпечний. Тут ходив колись Чортовус з своєю ватагою, тут переховувався Залізник перед повстанням і населення ще за моїх часів зберегло старі козацькі ціхи (характерні риси. – Ред.). В кожній хаті була рушниця, гарно вирізьблена порохівниця, видовбана в оленячій розі, а також мисливська торба, зроблена традиційно з борсучої шкури з випханною соломою головою. Хлопці ходили на засідки, не питаючи чий ліс, подорожувати вночі було небезпечно, і навіть під большевиками моє рідне село Забуяння ставило завзятий опір червоним під проводом отаманши Марусі, колишньої товаришки моїх дитячих забав.

Отже, як тільки мобілізація була оголошена, декілька тисяч хлопців на місце (замість. – Ред.) того, щоб зголоситися, втекли в ліси, потворили ватаги і декілька днів ходили від села до села, на-

кладаючи харчову контрибуцію на дідичів і підмовляючи селян до повстання. Але вони не мали справжніх ватажків, ні політичного проводу і справа закінчилася в Макаріві, старо-козацькому сотенному містечку, де урядник Лисиця застрелив одного хлопця, а решта, не маючи інших виглядів, зголосилися до військової округи і не були покарані”.

Як бачимо, член УЦР Михайло Єреміїв вважав своїм рідним селом Забуяння, але за метричними даними, які віднашла докторка історичних наук, професорка Ірина Матяш, він народився 7 лютого 1889 р. в с. Новоселиці Новоград-Волинського повіту, де його батько, Михайло Стефанович Єремєєв, працював у той час суддею. Але працював, вочевидь, недовго, бо, як відомо з його мемуарів, дитинство майбутнього члена УЦР минуло в урочищі Тростянка, на північно-західній стороні села Забуяння.

Запорозький козак Семен Чортоус, якого згадав М. Єреміїв, і справді діяв у волинських лісах наприкінці 1750-х – на початку 1760-х років. Говорили, що його повстанці “перетворили на попіль ціле містечко” в Овруцькому повіті, а євреїв вирізали до ноги. Переказ про Залізняка, який перед Коліївщиною разом із Іваном Бондаренком інспектував на Макарівщині старі козацькі схрони, знаходимо в спогадах Володимира Покотила.

Чимало інформації міститься в документах унікальної колекції Михайла Єреміїва, яка з початку 1980-х рр. зберігається в Національному архіві Канади (тепер – Бібліотека і архів Канади). Щоправда для користування ними необхідне отримання спеціального дозволу від представників родини Михайла Єреміїва, які передали його архів на зберігання. У складі фонду Михайла Єреміїва – особисті та родинні документи (зокрема й відомості генеалогічного характеру), дипломатичні документи, приватне та офіційне листування, фото, газетні вирізки тощо. Сподіваюся, з часом усі вони будуть введені до наукового обігу.

Євген БУКЕТ, Історичний клубу “Холодний Яр”

ПАМ'ЯТНИКУ ЄВГЕНОВІ ЧИКАЛЕНКУ БУТИ!

Під час недавнього відкриття пам'ятника Петрові Болбочану одна жіночка тихенько сказала: “Ось би тепер пам'ятник Чикаленку поставити”. Саме це є метою активістів нашого Просвітницького центру: поставити пам'ятник великому українському меценатові в Києві у сквері Чикаленка.

У листі до Чикаленка В. Винниченко писав: “Настане час, Євгене Харлампійовичу, коли будуть думати, де вам пам'ятник поставити”. Зараз для цього і час настав, і місце знайдене гарне.

Але колись могутній національно-патріотичний рух зів'яз і зник. Одні з націонал-патріотів померли, інші постаріли чи втомилися, інші продалися або комфортно встиглися у квартирах з європейським ремонтом. Їм не

до пам'ятника Чикаленку. Їм уже навіть не до Тараса Шевченка. Колись на день народження Кобзаря та 22 травня до його київського пам'ятника приходили тисячі людей. Останніми роками сюди приходять людей трохи більше, ніж маємо зареєстрованих національно-патріотичних партій і громадських організацій. Тому й наважилася “зелена влада” заблокувати українське національне відродження.

Але пам'ятник Євгенові Чикаленку мусить постати в Києві!

Юрій ГНАТКЕВИЧ, голова Просвітницького центру ім. Є. Чикаленка, народний депутат України трьох скликань
Георгій ЛУК'ЯНЧУК, прес-секретар центру

ВІН БОРОВСЯ ЯК МІГ

Він боровся – як міг. І не схибив в бою. Він не зрадив братів. І не став на коліна. А як світ почорнів – долю рідну свою Запалив у свічу. Щоб прозріла Вкраїна. І горить смолоскипом. Горить не згаса Світла мрія борця, як вогонь Прометея. А душа, наче птах, вже летить в небеса, Щоб дорогу сліпим освітити зорею.

© Василь КОВТУН, 17 жовтня 2020 р.
Пам'яті бійця АТО Миколи Микитенка, який вночі на Майдані 11 жовтня 2020 р. на знак протесту проти повзучої окупації України Росією і незгоди з діями влади в цьому питанні вчинив акт самоспалення. Прощання із загибим відбулося 17 жовтня 2020 р. на Майдані Незалежності.

“100 РОКІВ ТОМУ”

ПЕРЕМОГА ПІД КОТЮЖАНАМИ

11 листопада 1920 р. Михайло Шило на чолі авангарду 3-ї сотні Лубенського полку ім. Максима Залізняка під'їхав до крайніх хат с. Котюжани з північно-західної сторони. Він уже мав інформацію, що ворожий батальйон прийшов з Обухова. У бінокль добре бачив, як командир “гарцював на поганенькому коникові”, видаючи розпорядження червоноармійцям.

У цю хвилину під'їхав підполковник Август Кучера, який тимчасово виконував обов'язки командира 1-го Лубенського полку ім. Максима Залізняка.

– Що робити з цим хвертиком? – Шило показав на червоного комбата.

Що міг відповісти уродженець Відня Август-Йосип Кучера?

– Мало сил, щоб атакувати...

Здоровий глузд підказував, що правда на боці старшини австрійської служби, адже сотник Лубенського полку Шило мав біля себе лише десять козаків і двох хорунжих. Але ж хлопці були неабиякі, самі шибяголови: хорунжі Володимир Панаретов і Йосип Зілінський, підхорунжі Ларіон Данилюк та Іван Недашківський, чотовий Михайло Рудневський, ройовий Микола Андрієвський, козаки Андрій Головченко, Степан Марчук, Андрій Волощук, Петро Крушельницький, Лавро Медер і Василь Мельник.

Тринадцять шабель проти трьох сотень. Але аргументи здорового глузду героїв не переконують.

Шило розумів, що “гаяти часу невільно”, що більшовиків не можна допустити в село, де відпочивали частини 1-ї бригади Окремої кінної дивізії. Знав сотник і те, що “найкращий привілей, який дає війна, є несподіванка: вона дощенту нищить ворога”. Та й моральна вартість його козаків і старшин на шаблю вища, ніж у москалів-окупантів.

І сотник наважився на атаку. А підполковник Кучера, пообіцявши допомогу, поспішив назустріч 3-й (чоловій) сотні полку ім. Максима Залізняка, яка підходила до Котюжан.

Залишивши під командою хорунжого Панаретова частину авангарду за хатами на північ від дороги, що вела із с. Обухова до Котюжан, Михайло Шило з іншою жменькою перескочив кілька загород й опинився на південь від цвинтаря. Умовилися атакувати одночасно – одразу як сотник двічі вистрілить у червоних.

Неочікувані постріли і дикий крик “Слава-а-а-а-а-а-а-а!” налякали червоних. Їх охопила паніка. Про це свідчила метушня та безладна стрільнина в небо. Багато хто намагався втечею врятувати життя, інші кидали зброю і піднімали договори руки. А розлючені вершники вже врзались у москowsьку гущу і безжалісно рубали.

– Таваріщі! – отямився комбат. – К аружю! Їх мало!..

Червоноармійці ніби й не чули свого командира – вони бачили лише, як на них із двох боків несеться смерть, блискаючи шаблями.

Відділи під командою Панаретова і Шила розрізали деморалізовану отару і шаблями торували шлях назустріч один одному.

І кацапня пішла врзати. Показав потилицю і комбат. Шило одразу рвону за ним. Він мав доброго коня і хотів захопити ворога живим. Та його випередив чотовий Рудневський. Випірнувши ніби з-під землі, він списом, на якому радісно тріпотів сотенний прапорець, проколов комбата.

У цьому бою козаки захопили в полон 272 червоноармійців, здобули триста рушниць, багато набоїв і “пару фір бойового обозу”.

Як оцінив переможну операцію прихильник здорового глузду Август-Йосип Кучера? Які висновки зробив?..

Начальник штабу 2-ї бригади Окремої кінної дивізії Армії УНР підполковник Адриан Маруценко-Богданівський написав, що сотник Шило в бою під Котюжанами “предосконало підтвердив” військовий афоризм про несподіванку (“Найкращий привілей, який дає війна, є несподіванка: вона дощенту нищить ворога”). А досягнув такого успіху Шило завдяки “бистрій орієнтації в складних обставинах бою, знанню кавалерійської служби, умінню вгадати ворожі наміри і непохитній рішучості”, писав Маруценко-Богданівський.

Командир Окремої кінної дивізії Іван Омелянович-Павленко подякував 1-му Лубенському полку ім. Максима Залізняка, “а надто командирові 3-ї сотні за блискуче виконання наказу” і перевів їх у резерв відпочити. А наздогін ворогові послав 2-гу кінну бригаду під командою Миколи Любимця...

Герой бою під Котюжанами ройовий Микола Андрієвський загинув під с. Яхнівцями біля Збруча в останньому бою Лубенського полку 21 листопада 1920 року. Його тіло залишилося на полі бою.

Андрій Головченко помер 1924 року в Каліші. Володимира Панаретова 24 вересня 1926 р. здолали сухоти в епідемічному шпиталі Святої Трійці в Каліші. Поховали його на Українському військовому цвинтарі в Щипіорні.

Доля інших героїв невідома. Напевно, опинилися вони за польськими колючками-дротами. І довгими-предовгими вечорами згадували свої бої. І отой, під Котюжанами. Згадували жах у розширених до нестями очах окупантів і думали: чому ж ми програли? Як так сталося?!

І все ж ота мить предивної перемоги гріла в холодні ночі нескінченної польської зими. Всі чекали весни, весни української, щоб, плигнувши через Збруч, знову відчувти радість переможної атаки і побачити переляк в очах віковичного ворога. І вкарбувати шаблею свої автографи на головах московських окупантів.

Роман КОВАЛЬ

Дж.: Коваль Р. Сто історій Визвольної війни. – Київ: Історичний клуб “Холодний Яр”, “Наш формат”, 2015. – С. 198 – 200.

ХОЛОДНОЯРЕЦЬ СЕРГІЙ ПОЛІКША

У кінці листопада 1970 р. українська громада у Вінніпезі, а разом з нею вся наша спільнота в Канаді та у вільному світі страждала ще одного культурного і громадського діяча, що його важко буде заступити.

Дня 24 листопада 1970 р. в лікарні у Вінніпезі, після короткої, але важкої недуги відійшов у вічність загально відомий і люблений бл. п. Сергій Полікша, бувший старшина Української Визвольної Армії, один з будителів Волині, керівник театральних груп, співак і актор та виховник молоді й акторського нарібку в українській вінніпезьській громаді.

Народився у Києві в сім'ї Бориса і Мотрі Полікшів. Мама з дому Грунченко походила зі старого роду городового козацтва (прадід Грунько). Батька розстріляли за “Єшовщини” в 1938 році. Гімназію (середню школу) відвідував у Черкасах і просто із шкільної лавки пішов у повстанці в Холодному Ярі до отамана Пивоваренка (був начальником кулеметної команди у григор'євського отамана Федора Уварова, який об'єднався зі збройними силами Холодного Яру; про перебування в Холодному Яру залишив яскравий спомин. – Ред.). З хвилюючим створення регулярної армії У.Н.Р. вступив в її ряди і був у Третій [Залізній] дивізії полковника, а згодом генерала [Олександра] Удовиченка, стрільцем-кулеметником на тачанці.

З відступом Армії на захід був інтернований у Каліші. Там скінчив Юнацьку підстаршинську школу в ранзі хорунжого. Був нагороджений Лицарським Хрестом Симона Петлюри з відповідною грамотою.

Вийшовши з табору, подався на Волинь і тут почав свою культурно-освітню працю. Помагає у праці Товариства “Просвіта”, засновує нові, організує драматичні гуртки, грає в театральних ансамблях А. Дубіновського (тепер священик в Англії) та М. Зінченка. Мав добрий, ліричний тенор, співав у мандрівному чоловічому хорі під диригентурою Созонтія Кальмуцького; працював у Культурно-Мистецькому Клубі, був секретарем у

товаристві “Українська Школа” в Рівному. В Золотіїві (біля Рівного) організував драматичний гурток, з яким давав часті вистави на місці та виїздив в околиці.

У цей час, як грали “Наталку Полтавку”, познайомився на сцені з Антоніною і з нею одружився. Обоє любили театр і хор і продовжували працю у тій ділянці під час польської окупації, а згодом німецької окупації України, що на Волині прибрала особливо гострі форми. Був ув'язнений, та вдалося при допомозі добрих людей врятуватися перед розстрілом.

У 1944 р. з дружиною і донькою Галиною залишають рідні землі і через Крапати мандрують до Австрії. В м. Штокерау біля Відня працював на фабриці в новонабутому фаху електроварювача; згодом переїжджають до Баварії, спочатку мешкають у м. Фільсбюрг, а потім у таборі Ляндсгуті. Тут зорганізовує гурток аматорів сцени і взагалі бере активну участь у громадському і політичному житті “таборової України”.

В червні 1948 р. переїхав з родиною до Канади, де майже рік був у Саскачевані, а під кінець 1949 р. переїхав до Вінніпегу. Тут включається в громадську і культурну працю, організовує дра-

матичний гурток при “Інституті Просвіта”, з яким працює довгі роки.

Пізніше зорганізував драматичний гурток при Соборі Св. Покрови, який також відзначився успіхами у Вінніпезі й околиці. Два літа викладав драму на курсах українознавства при Колегії Св. Андрея.

Взагалі, бл. п. Сергій Полікша був “молодий духом”, і тому молоді його любила, а він любив працювати з нею. З дружиною постійно працювали в Товаристві “Волинь” і в Інституті дослідів Волині. На “хліб насущний” заробляв у Вінніпезі, спочатку у фірмі “Перт”, водночас скінчив курси противогневого інженера 3-ї класи.

Був людиною скромною, лагідною вдачі, доброго серця, кришталеву-чистого характеру. Обоє з дружиною зразково виховали свою дочку Галину, заміжно за мистцем Романом Ковалем. Тішився ростом і поступами свого внука-пластуна Богдана. Для кожного мав розкриті двері своєї гостинної хати, шире серце і жертвенну та помічну руку. Громада Св. Покрови, де Покійний був членом, буде довго відчувати його втрату.

Дня 27 листопада 1970 р. в соборі Св. Покрови настоятель прот. С. Кішок у сослуженні протопресв. С. Геруса і свящ. С. Ярмуса та при участі Владики Бориса, членів родини і багатьох приятелів і знайомих відслужив панахиду. Похорон з Св. Літургією відбувся з цієї ж церкви у суботу 28 листопада. Похоронено бл. п. Сергія на православному секції цвинтаря “Глен Іден”.

У глибокому смутку залишилися дружина, дочка, зять, внук. В Україні залишилися сестри Лена і Ольга (Нуса згинула під час обстрілу Черкаса) і брат Михайло. Вічна йому пам'ять!

Ілля ОНУФРІЙЧУК

Дж.: Онуфрійчук І. Ті, що відійшли від нас. Бл. п. Сергій Полікша // Літопис Волині. – Вінніпег, 1972. – Рік X – XI. – Ч. 10 – 11. – С. 167 – 168.

Особливості мови збережено.

“ЖІНКИ У ВИЗВОЛЬНІЙ ВІЙНІ. 1917 – 1930”

У серії “Видатні українці” бібліотеки Історичного клубу “Холодний Яр” вийшла дивовижна книга Романа Ковалю “Жінки у визвольній війні. Історії, біографії, спогади. 1917–1930” (Київ: В-во Марка Мельника, Історичний клуб “Холодний Яр”, 2020).

Це унікальне видання є, по суті, першою спробою зібрання та систематизації значного обсягу найрізноманітніших матеріалів (документи, спомини, нариси, світлин) про славних українко-революціонерок, які в буремні роки доби УНР і подальшої російсько-більшовицької окупації поруч із чоловіками виборювали вільну Україну в лавах оборонців Української держави, виявляючи чудеса хоробрості, відваги, розсудливості та милосердя. Тим, що вміли і воювати, і гоїти рани, бувши військовими командирами, отаманшами, розвідницями, зв'язковими, підпільницями, сестрами милосердя, присвячено понад 400 сторінок великоформатного видання, у якому крізь призму жіночих долі представлено один із найвеличніших і найтрагічніших періодів в історії України.

Книга починається статтею сріжупанника, графіка Павла Ковжуна “Українська жінка в огні революції”, яка вперше побачила світ у 1939 році в емігрантському виданні “Свобода”. У ній автор зазначає: “Ми зробимо величезну кривду наступним поколінням, коли не передамо їм того, що ми бачили, що ми пережили, що ми знаємо про ті часи й події”. І в цьому контексті особливу увагу він звертає на “українських героїнок”, про яких так мало збережено спогадів: “Ми виступаємо з дуже вбогим матеріалом про жінку-революціонерку, про жінку-вояка, так, наче б жінка, наша українська

жінка, відважна і смілива, не брала тієї участі в найбільшому національному і соціальному зриві...”

Здається, на етапі 100-річчя Української революції книга Романа Ковалю “Жінки у визвольній війні”, що видана коштом Союзу українко-Америки, значною мірою заповнює цей пробіл. У ній на основі документів ГДА СБУ, ЦДАВО України, закордонних архівів, численних емігрантських джерел і приватних архівів подано історії, біографії, спогади, щоденники, свідчення, а також неповний список понад 350 учасниць Визвольної боротьби 1917 – 1930 років. Зокрема, у цьому добротному фоліанті можна знайти оповіді про хорунжу УГА Катерину Горбай (див. фото з обкладинки книги), легендарну отаманшу Марусю Соколовську, хоробрих воячок Тіну Пекарчук, Світлану Харченко, Юзефу Лісогор, Марію Волосевич, Ганну Осадчу, героїчних підпільниць Віру Бабенко (мешканка Веселих Тернів на Криворіжжі), Марію Бесарабенко-Трейко, сестер милосердя Галину Ліневич, Ірину Шмігельську-Климкевич, Марію Волосевич, Марусю Заржицьку та інших.

Дуже цікаві маловідомі факти із життя дружин і доньок українських провідників і командирів – Єлизавети Скоропадської, Марії Болбочан, Лариси Петлюри, Ярини Гризло, Насті Терпило, дружини Нестора Махна Галини Кузьменко. Не оминули Роман Коваль та упорядники книги Владислав Карпенко і Юрій Юзич й постаті письменниць-борчинь – Галини Журби, Харити Кононенко, Олени Теліги, Софії Русової, Лідії Горбачевої, Наталки Лівницької-Холодної, Юлії Кіцери, Тетяни Михайлівської-Цимбал, Людмили Старицької-Черняхівської та Валерії О'Коннор-Вілінської. У книзі подано також чимало біографій членкинь Союзу українко першої половини ХХ ст. Окремими розділами книги ідуть ще й фотододатки – до списку учасниць Визвольної боротьби 1917 – 1930 рр. і 1914 – 2014 рр., у яких розміщено світлин з українських архівів і бібліотек, збірок старшин УСС та Армії УНР, приватних архівів та емігрантських видань.

Це неймовірне зібрання, яке можна сміливо назвати історією українського героїчного жіноцтва, здатне захоплювати, дивувати і надихати – як жінок, так і чоловіків. І особливо може бути корисним для української юні, якій сьогодні так потрібен яскравий приклад справжнього громадянства, патріотизму, героїчної зв'язки і самопожертви, що сторіччя тому демонстрували українські жінки на полі бою, у льохах і катівнях денкінських контррозвідок і більшовицьких “чрезвычайок” у боротьбі “за краще завтра Нації”.

Володимир СТЕЦЮК, журналіст, Кривий Ріг, газета “День”
На світліні – Олеса Цимбал.

МАРКО БЕЗРУЧКО ЗНОВУ В БОЯРЦІ

7 травня 1920 р. підрозділи 6-ї дивізії Армії УНР звільнили станцію Боярка, а 10 жовтня 2020 р. в Боярці на будинку Дитячої школи мистецтв урочисто відкрито меморіальний барельєф на честь командира 6-ї Січової стрілецької дивізії Армії УНР. Протоієрей Димитрій Присяжний, Ярослав Чорненський та Василь Бумба відслужили панахиду за козаками Армії УНР та освятити меморіальний барельєф.

Андрій Ковальов презентував громаді Боярки-Будаївки та околиць Києва в часи Української революції. До присутніх звернувся і міський голова Олександр Зарубін, який підтримав встановлення меморіального барельєфа на честь Марка Безручка та системно протягом 5 років проводив українські зміни в політиці національної пам'яті в Боярці.

На завершення урочистого мітингу гурт “Хорєа козацька” під керівництвом народного артиста України Тараса Компаніченка заспівав пісні Визвольних змагань, написані в 1920 році.

Андрій Ковальов щиро дякує Павлові Подобеду та Благодійному фонду “Героїка” за допомогу в організації вшанування Марка Безручка, а Маркові Мельнику та Любі Криворот – за організацію просвітницької книжкової крамниці.

Подяка всім, хто прийшов вшанувати українського командира!

Історичний клуб “Холодний Яр”

У Чикаго у віці 97 р. відійшов у вічність великий українець д-р Юрій Лукіан Сас-Подлуський – колекціонер українських скарбів, щедрий меценат, лікар-радіолог. Він викупив на аукціонах сотні безцінних речей і передав на зберігання до Українського національного музею в Чикаго.

“Ми стали близькими друзями по духу понад 20 років тому, – написала кураторка Українського національного музею в Чикаго Марія Климчак, – і впродовж 20 років щочетверга він приходив з візитами до Українського національного музею у Чикаго з цінним подарунком, кавою для дівчат-працівників і солодкою усмішкою батька. У калейдоскопі чиказьких подій його життя – лікарська практика. Він надавав допомогу усім, лікував і викладав, тримаючи руку на пульсі історії: колекціонував, вивчав, записував, щоб усе передати музеєві, як частину збереженої ним історії та культури України. Про таких як він кажуть: даровані Богом, бо народжуються один раз на століття!”

“Бачився з ним двічі, – відгукнувся журналіст Вахтанг Кіпіані. – І кожен раз він передавав музеєві якісь фантастичні речі, які коштували тисячі і тисячі доларів, і дуже з того тішився. Я його запитав, чи не шкода йому витрачати свої кровні, може, краще лишити щось родині? Він сказав, що вирішив не лишати ніяку спадщину синові-американцеві. Питаю: чому? Відповідь: він не любить Україну. Тому п. Юрій усі свої статки перевів у цінні дари для наступних поколінь”.

Доктор медицини Юрій Сас-Подлуський – меценат Українського національного музею в Чикаго, почесний президент Американського нумізматичного товариства, військовий значковий

ЮРІЙ САС-ПОДЛУСЬКИЙ (1923, ПЕРЕМИШЛЬ – 18.10.2020, ЧИКАГО)

Українського вільного козацтва, генеральний осавул відділу нумізматики і козацької геральдики генеральної управи Українського вільного козацтва, член Українського лікарського товариства в Чикаго та Світової федерації лікарських товариств.

Народився в червні 1923 р. в Перемишлі в українській боярській родині. “У нашій родині усі жінки марили музикою, – згадував пан Юрій. – У кожному домі стояло фортепіано, і не можна було собі уявити, щоби на свята чи у будні вечорами не лилася музика. Ми мешкали у Перемишлі. Мій батько Володимир Подлуський був суддею. Він знався на музиці, але коли за фортепіано сідала наша мама Марія, не міг відвести від неї погляду. Найбільшою радістю була гра бабуні – Ольги Літинської. У свій час вона навчалася у відомого піаніста Кароля Мікуля, учня Шопена. А коли її улюблена онука Любка перейняла піаністичний хист, гордості бабуні не було меж”.

Юрій Подлуський закінчив гімназію в Перемишлі, медичні студії розпочав у м. Гданську, а завершив у Мюнхені. На початку 1950-х пан Юрій із дружиною і маленьким сином виїхали до Америки. Його знають у науковому світі, адже він особисто брав участь у міжнародних наукових лікарських конференціях та конгресах, підготував багато фахівців, викладав у медичному університеті в Чикаго. Вільно розмовляв п'ятьма мовами.

У збірках одного з найвідоміших фалеристів світу збережено символи національної гордості українців, що є надзвичайно важливо в час, коли мужні воїни відстоюють незалежність у війні з російським агресором на Сході України. Поруч із козацькими клейнодами (а це булава, бунчук, пірнач) – шеврони бійців АТО, батальйонів територіальної оборони, ЗСУ. Усіх, хто відвідує музей у Чикаго, вражають столітні мазепинки – головний убір УСС, розроблений Левком Лепким у 1916 році, який використовували воїни Галицької армії та УГА. У металі орденів та медалей закарбовано подвиги минулого, нашу славу і перемоги.

Юрій Подлуський у 1960-х рр. в американському журналі “The Medal Collector” описав найважливіші події доби Визвольної боротьби за незалежність України. Завдяки йому в журналі започатковано розділ “Нагороди України”. 1963 року на виставці Central States

Numismatic Society п. Юрій уперше на американському континенті представив експозицію “Nations in struggle against Communism”. Його знали і шанували генерал-хорунжий Армії УНР Олександр Загородський; старшина Армії УНР, художник Микола Битинський, автор проекту Хреста Симона Петлюри; секретар Капітули Залізного Хреста Іван Винник, редактор журналу “Українське козацтво” сотник Антін Кушинський, генерал УНА Павло Шандрук та багато інших.

У 1967 р. за проектом д-ра Юрія Подлуського видано Хрест Карпатських Січовиків. За його участі побачили світ Побратимська відзнака УВК, Хрест УВК з мечами та без них. На замовлення українських комбатантських організацій у 1960-х Юрій Подлуський перевидав низку відзнак для колишніх українських вояків, а також відзнаку VI стрілецької дивізії, Хрест Директорії та інші. Це лише маленька частка величезного поля діяльності людини, що присвятила своє життя збереженню матеріальної культури України. А ще Юрій Подлуський зібрав паралельно велику колекцію чорнобильських нагород та відзнак.

На початку 2013 р. пан Юрій подарував музею рояль, який належав його двоюрідній сестрі – видатній піаністці львів'янці Любці Колесі, яка здобула блискучу музичну освіту у Віденській академії музики.

Його хрещеним був професор Олександр Колеса, батько піаністки, талановитий мовознавець і літературознавець, поет, дипломат і депутат австрійського парламенту. Серед родичів п. Юрія – єпископ Іоан Ступницький, полковник УНР Борис Палій-Неїло, генерал польської армії Іван Ромер...

Український національний музей у липні 2015 р. відкрив виставку, присвячену 150-річчю від дня народження митрополита УГКЦ Андрея Шептицького. Експозиція складалася з особистих речей митрополита: колекції хрестів, нагород, 2 перснів, чаші, митрополичого жезла. Ці реліквії, а також колекцію нагород Василя Вишиваного (Вільгельм Франц фон Габсбург-Лотрінген) передано музеєві.

За меценатську діяльність д-р Юрій Подлуський нагороджений грамотою від Блаженнішого Святослава (Шевчука), глави УГКЦ.

Вічна слава!

Історичний клуб “Холодний Яр”

Неоцінним скарбом є його напрацювання з народної медицини. Перевірені рецепти та підходи до профілактики і лікування багатьох захворювань продовжують жити у справі, яку він передав мені, синові Тарасу.

Батько і дідусь Юліан завжди жили в наших серцях.

Тарас НАКОНЕЧНИЙ

Від редакції. “Незборима нація” з вдячністю пам'ятає свого передплатника і жертводавця, який фінансово допомагав нам у складні часи. Вічна пам'ять Юліану Наконечному!

МИКОЛА МИКИТЕНКО ВЧИНИВ САМОСПАЛЕННЯ

Проти ночі на 11 жовтня, одягнувши бойові нагороди, на Майдані Незалежності в Києві вчинив самоспалення Микола Микитенко – 49-річний фронтовик, який не зміг змиритись зі страшною несправедливістю й жакливою політикою президента у сфері оборони України.

З останніх дописів Миколи Микитенка у Фейсбуку можна зрозуміти, що він обурений політикою Володимира Зеленського щодо бійців, які захищають Україну від

агресора. У соцмережі Микола закликав усіх виходити на протест, як це зробила громадськість 24 серпня на День Незалежності.

Микола Микитенко-“Ворон” був активним учасником Самооборони Майдану. У 2014 р. брав участь у боях під Слов'янськом у складі добровольчого батальйону Національної гвардії України імені Сергія Кульчицького. Під час евакуації збитого вертольота на Карачуні Микола дістав поранення, має групу інвалідності. Після лікування служив у різних бойових підрозділах в зоні ООС.

“Мотиви [самоспалення] суто політичні, – розповіла Миколина дочка Юлія в коментарі Суспільному. – Незгода з діями влади, а саме розведення військ на лінії розмежування і повзуча окупація Росії. Він був абсолютно при тверезій пам'яті й чітко усвідомлював, що робить. Не намагався себе загасити. Загасити намагалася молодь, яка підбігла”. Свій останній пост на сторінці у ФБ Микола опублікував за 5 хвилин до самоспалення: “Зараз 3.25. Мені дуже хочеться, щоб Україна була самостійною”.

Душа хороброго воїна відлетіла на Покрову – 14 жовтня.

Вічна слава герою, який своєю смертю намагався попередити Україну про небезпеку!

“Незборима нація”

ПАМ'ЯТІ ПОЛЕГЛИХ ГЕРОІВ

2 жовтня 1920 р. в бою поблизу с. Шарків (тоді Летичівського повіту Подільської губ., сьогодні – Деражнянського району Хмельницької області) ворожа кіннота з усіх боків оточила 5-ту Чорноморську стрілецьку бригаду Армії УНР. Українських вояків було мало – десь до 50 осіб, але вони героїчно відбивалися від радянських кавалеристів, намагаючись за будь-яку ціну вирватися з оточення. Однак сили були нерівні. Після того як чорноморці використали всі свої набої, вони потрапили до полону. Полонених старшин червоні вбили (зарубали) просто на місці, а рядових козаків погналі далі.

Наступного дня українські війська успішно контратакували й відбили втрачені місцевості. Завдяки цьому їм вдалося визволити нещодавно полонених козаків і знайти тіла кількох загиблих старшин. У бою поблизу с. Шарків 5-та Чорноморська бригада зазнала важких втрат – загинули два командири куренів, всі командири сотень і переважна більшість молодших старшин. Тіла двох старшин, яких вдалося знайти, відвезли в тил до найближчого містечка Михалполя (сьогодні – с. Михайлівка Ярмолінецького району Хмельницької обл.). Один з них – це уродженець с. Білявки на Херсонщині, командир 13-го стрілецького куреня сотник Василь Мунтян, а другий – уродженець Іркултська, молодший старшина, хорунжий Валентин Ус.

4 жовтня 1920 р. відбулося поховання полеглих, на якому були присутні командувач Дієвої армії генерал Михайло Омеляно-

вич-Павленко та командир 2-ї Волинської дивізії генерал Олександр Загородський. “Глухе нудне містечко загуділо, – писав очевидець. – Почали збиратись люди... Куди не подивившись – заплакані лиця. Біля церкви, де була викапана велика яма, зібралося тисячі людей. Багато військових і цивільних, навіть з других сіл. Чекати довго прийшлося. Стали долігати жалобні звуки похоронного маршу, і жалібна процесія показалася на дорозі. Поперед старшин несли чудовий хрест з живих червоних квіток, далі дві панночки в українських вбраннях несли “серце” з білих квіток з жовто-блакитними стрічками, за ними несли “кришки”, а там далі старшин несли труни, в котрих лежали жертви останніх боїв. Сумно і зворушливо співали чорноморці, ховаючи своїх товаришів... Внесли покійників в церкву. Плакали навкруги, і тяжко стало... Скінчилась панахида, і дві труни опустили в землю. Останнє слово над гробом, і груди землі глухо забарабанили по трунам. Високий горбок та хрест були засипані квітами і гарним кровавим листям, котре теж вмирало в боротьбі з природою”.

Стара церква, на цвинтарі біля якої поховали двох українських старшин, не дійшла до нашого часу. Сільський цвинтар залишився там само, де й був, але чи зберігалася там могила? Скоріш за все, що ні, але місцеві люди, вочевидь, можуть пам'ятати місце, де поховані петлюрівці.

Андрій РУККАС

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

Передплатити газету можна у будь-якому відділенні Укрпошти. Періодичність виходу – двічі на місяць, обсяг – 16 сторінок. Передплатна ціна на друге півріччя 2020 року – 335,80 грн, індекс – 60969.

Сердечно дякуємо за підтримку газети “Незборима нація”!	Редактор Роман Коваль
Валентина МЕНЬШОВА (Запорізька обл.) – 100 грн.	Верстка Олександр Литвин
Юрій КОКОТА (Київ) – 205 грн.	Коректор Надійка Овчарук
Ігор СМЕТАНСЬКИЙ (Калуш) – 300 грн.	Інформаційне забезпечення Микола Владзімівський, Владислав Карпенко, Люба Криворот
НЕЗБОРИМА НАЦІЯ	Технічний директор Максим Селюзкін
Її редактор Р. Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу ХХ ст. Ця газета – про долі УСС, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, вояків АТО, а також про кобзарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу.	Адреса для листування 03049, Київ, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14. Тел./факс: 242-47-38 kovalroman1@gmail.com Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Наш індекс – 33545. Індекс 87415 – для передплатників Донецької та Луганської областей.	Видання зареєстровано 28.12.1993 р. у Державному комітеті України у справах видавництва, поліграфії та книгорозповсюдження. Серія КБ №325. Наклад 1250 примірників. Видруковано 27.10.2020 р. ТОВ “Прес Корпорейшн Лімітед” Номер замовлення 2010310
Ціна на півріччя – 44.56 грн.	Засновник Роман Миколайович Коваль

ЮЛІАН НАКОНЕЧНИЙ

патріота, націоналіста, почесного члена “Просвіти”, жертводавця багатьох храмів та пам'ятників

18 жовтня виповнилося б 90 років з дня народження мого батька – Юліана Мечиславовича Конечного, відомого травника, ц і т е л я

видатним українцем, збудованих у різних кутках України.

Пам'ять про нього житиме в його справах, які були спрямовані на друк та розповсюдження патріотичних книг, поповнення шкільної та сільської бібліотеки новинками українських видань. “Із собою я нічого не беру” – ці слова втілено в його заповіті: пенсійні заощадження за два останні роки життя заповів на пам'ятник Тарасові Шевченку в селі, де він залишився назавжди.

У такому патріотичному дусі він виховав дітей, онуків.

ЧЕРЕЗ “НОВУ ПОШТУ” МОЖНА ПРИДБАТИ

Видання Історичного клубу “Холодний Яр” можна придбати через “Нову пошту”, переказавши кошти на картку Р. Ковалю у Приватбанку: 5168 7554 4667 0339.

Переславши гроші, просимо телефоном (або через електронну адресу kovalroman1@gmail.com) замовити книжки, вказавши куди і кому надсилати книжки.

Номери телефонів 067-726-30-36, 066-211-41-85. Ось ціни без вартості пересилки:

“Полковник Болбочан: спогади, свідчення, документи” – 335 грн.

“Батькам скажеш, що був чесний” Романа Ковалю – 275 грн.

“Жінки у Визвольній війні: історії, біографії, спогади. 1917 – 1930” – 370 грн.

“Донбас: радість і біль. 2014 – 2020” – 175 грн.

“Житомирщина в боротьбі” Романа Ковалю – 275 грн.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 75 грн.

“Здолати Росію” Р. Ковалю – 250 грн.

“Сумщина в боротьбі” Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича – 250 грн.

“Отаман Зелений” Романа

Ковалю – 100 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР (т. 1) – 300 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР (т. 2) – 150 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича (т. 3) – 250 грн.

“Крізь павутиння змосковщення” – 80 грн.

“Історія України-Русі” Миколи Аркаса – 100 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 300 грн.

“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 450 грн.

HTTP://NEZBORYMA-NACIYA.ORG.UA/

У редакції через “Укрпошту” можна придбати такі книги: (ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

“Полковник Болбочан: спогади, свідчення, документи” – 365 грн.

“Жінки у Визвольній війні: історії, біографії, спогади. 1917 – 1930” – 410 грн.

“Донбас: радість і біль. 2014 – 2020” – 210 грн.

“Житомирщина в боротьбі” Романа Ковалю – 315 грн.

“Батькам скажеш, що був чесний” Романа Ковалю – 315 грн.

“Здолати Росію” Романа Ковалю – 290 грн.

“Сумщина в боротьбі” Р. Ковалю, В. Моренця та Ю. Юзича – 275 грн.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 110 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 1) – 325 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 175 грн.

“Подєбрадський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 3) – 275 грн.

“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 135 грн.

“Крізь павутиння змосковщення” Романа Ковалю – 110 грн.

“Історія України-Русі” Миколи Аркаса (2-ге, кравківське, видання) – 130 грн.

“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 350 грн.

“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 525 грн.

Книги можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Ковалю, вул. генерала Геннадія Воробйова (Курська), буд. 20, пом. 14, Київ, 03049.

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України